

Advies Archeologische Monumentenzorg 2024-nr. 96

Beoordeling van een ruimtelijke onderbouwing met archeologisch rapport

Bevoegd gezag: Gemeente Laarbeek
Postbus 190
5740 AD Beek en Donk

Datum: 10-4-2024

Locatie: [redacted] te [redacted] gemeente Laarbeek

Project: - Ruimtelijke onderbouwing [redacted] te [redacted] (BRO), 19 okt. 2023.
- [redacted] te [redacted] gemeente Laarbeek. Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek (ADC ArcheoProjecten), auteur [redacted] 7 juli 2013.

Van: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
Postbus 8035, 5601 KA Eindhoven
Wal 28, Eindhoven
[redacted]
E-mail: [redacted]@odzob.nl

Inleiding

In verband met het planvoornemen voor de nieuwbouw van een woonhuis op het perceel [redacted] te [redacted] dient een omgevingsvergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan te worden aangevraagd. In de ruimtelijke onderbouwing wordt het initiatief beschreven en verantwoord, waardoor wordt aangetoond dat het totale initiatief voldoet aan het vereiste van een goede ruimtelijke ordening. De locatie bevindt zich in een woonbos dat reeds is bebouwd met ruim 100 villawoningen. De initiatiefnemer is voornemens om op het plangebied een vrijstaand woonhuis te realiseren met vrijstaande fietsenberging en carport.

Ter plaatse van de beoogde herontwikkeling vigeert het bestemmingsplan 'Woonbos Molenheide' (d.d. 24 januari 2013). Dit bestemmingsplan voorziet reeds in een woonbestemming. Daarnaast ligt er de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 2', een bouwvlak en een maatvoeringseis (maximum volume 1.500 m3) op het perceel. Volgens de bijbehorende planregels is archeologisch onderzoek noodzakelijk bij bodemingrepen groter dan 100 m2 en dieper dan 30 centimeter beneden het huidige maaiveld.

In 2013 heeft ADC ArcheoProjecten een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek uitgevoerd binnen een deel van het huidige plangebied. Het onderzoek is destijds uitgevoerd in het kader van de voorgenomen sloop en daaropvolgende aanleg van vervangende nieuwbouw.

Het doel van een bureauonderzoek is het opstellen van een specifiek archeologisch verwachtingsmodel. Het verkennend booronderzoek had tot doel het verkrijgen van inzicht in de bodemgesteldheid en mate van bodemverstoring in het plangebied. Daarmee wordt de gespecificeerde archeologische verwachting getoetst en kunnen mogelijk al uitspraken worden gedaan in hoeverre archeologische resten worden bedreigd en of vervolgonderzoek nodig is en zo ja, in welke vorm.

Samenvatting van het plan en het rapport

Onderzoekskader RO: omgevingsvergunning afwijken bestemmingsplan, bouwen en aanleggen
Grootte plangebied: 800-1000 m²?
Onderzoekperiode: 2013
Opdrachtgever:
Opdrachtnemer: ADC ArcheoProjecten

Het bureauonderzoek geeft aan dat op basis van zowel de bekende historische gegevens alsook de opbouw van de geologische ondergrond, een dekzandgebied waar later stuifzanden overheen is afgezet, binnen het plangebied rekening gehouden moet worden met de aanwezigheid van archeologische waarden. Deze waarden kunnen dateren uit de periode vanaf het Neolithicum. Wel moet opgemerkt worden dat de afzetting van stuifzand binnen de regio van het plangebied tot in de (Late) Middeleeuwen en zelfs de Nieuwe tijd kan zijn doorgegaan. Mogelijk zijn oorspronkelijk aanwezige archeologische niveaus hierbij overstoven of geërodeerd.

Teneinde deze verwachting te toetsen is in een deel van het huidige plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd met een Edelmanboor van 7 cm diameter. Er zijn verspreid over het plangebied zes boringen gezet tot minimaal 150 – mv en maximaal 250 cm – mv (boring 1 en 2). Op het terrein is op kleine afstanden sprake van grote hoogteverschillen. Op basis van de verkregen resultaten en met name de hoogte van het maaiveld moet bij de beschrijving van de boringen een onderscheid gemaakt worden tussen de boringen die relatief laag gelegen zijn (Boring 1, 3, 5 en 6, maaiveld rond 17,5 m + NAP) en de hoger gelegen boringen (Boring 2 en 4, maaiveld rond 19,17 m + NAP).

Bij de laag gelegen boringen (Boring 1, 3, 5 en 6) bestaat de basis uit dekzand. De top hiervan ligt op circa 2,30 m –mv. Hierboven ligt een circa 30 cm dik pakket sterk lemig dekzand dat op zijn beurt wordt afgedekt door een circa 1,85 m dik pakket stuifzand. Daar boven op bevindt zich de huidige bouwvoor bestaand uit een circa 15 cm dikke laag bosstrooisel. Bij de hoger gelegen boringen (2 en 4) is sprake van een AEB-horizont tussen het dek- en stuifzand. De top van de begraven podzol zit op 120-125 cm onder maaiveld (circa 18 m +NAP). Op de lager gelegen delen ontbreekt de podzol. Hier is hij op een gegeven moment verstoven of afgegraven.

Hoewel op basis van deze resultaten verder onderzoek in de vorm van een proefsleuven of proefputtenonderzoek de beste methode zou zijn om met zekerheid de aan- of afwezigheid van archeologische waarden vast te stellen, wordt dat in dit geval niet aanbevolen. Dit vanwege het feit dat het terrein een zeer dichte bosbegroeiing kent en dat het de bedoeling is dat deze ook in de nieuwe situatie zoveel mogelijk gehandhaafd blijft. Het uitvoeren van een proefsleuven of proefputten onderzoek tussen de bomen zal niet alleen technisch zeer moeilijk zijn, maar waarschijnlijk ook onnodige schade aan het groen toebrengen. Verder geldt dat de terreindelen waar sprake is van een begraven podzolbodem beperkt van omvang en verspreid over het plangebied gelegen zijn.

ADC ArcheoProjecten adviseert daarom om de grondverstorende activiteiten in het kader van de voorgenomen ontwikkeling archeologisch te begeleiden. De begeleiding kan beperkt blijven tot die terreindelen waar het maaiveld vandaag de dag boven de 17,5 m + NAP is gelegen. De archeologische begeleiding dient hetzelfde doel als een opgraving. Dit betekent dat bij de civiele werkzaamheden aangetroffen vondsten of archeologische sporen worden geregistreerd en, in zover de werkzaamheden dat toelaten, worden gedocumenteerd. De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Beoordeling

Hoewel het archeologisch onderzoek op hoofdlijnen voldoet aan de kwaliteitseisen van de archeologische monumentenzorg, kunnen wij niet instemmen met het advies van ADC ArcheoProjecten om het vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een archeologische begeleiding, maar ook niet om dit vervolgonderzoek te beperken tot alleen die delen van het terrein

die boven de 17,5 m + NAP liggen. De kans bestaat namelijk dat er op een dieper niveau nog archeologische resten aanwezig zijn. En aangezien niet duidelijk is waar precies tot welke diepte gegraven gaat worden voor de nieuwbouw, zal hier ook onderzoek naar moeten plaatsvinden. Daarnaast heeft ADC ArcheoProjecten in 2013 niet het hele huidige plangebied onderzocht, dus is onduidelijk hoe de bodemopbouw in de niet onderzochte delen in elkaar zit.

Uit archeologisch onderzoek in de omgeving van het plangebied waarbij ook bodemprofielen zijn bestudeerd¹, blijkt dat het plangebied op een brede dekzandrug ligt die globaal loopt van het zuidwesten vanuit Nuenen naar het noordoosten, rond Lieshout. Het lijkt erop dat het stuifzand en de kamduinen in dit gebied gevormd zijn in de (Late-)Middeleeuwen. Dit betekent dat het dekzandpakket met de haarpodzol tot de Late-Middeleeuwen aan het maaiveld gelegen moet hebben, en tot deze periode het loopoppervlak is geweest. Uitgaande van de bekende vindplaatsen in de omgeving zijn hier archeologische waarden uit het Paleolithicum, Mesolithicum, Neolithicum, IJzertijd, Romeinse tijd en Vroege-Middeleeuwen te verwachten in die delen van het plangebied waar nog een intact haarpodzolprofiel aanwezig is in de top van het dekzand en mogelijk ook op een dieper niveau onder het jonge dekzand.

Selectieadvies

Gezien de hoge archeologische verwachting zal archeologisch vervolgonderzoek moeten plaatsvinden in de vorm van proefsleuven daar waar bodemingrepen gaan plaatsvinden voor de aanleg van infrastructuur en (bouw)werken. Doel van dit vervolgonderzoek is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting. Dit vervolgonderzoek dient plaats te vinden aan de hand van een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van Eisen en uitgevoerd te worden door een archeologisch bedrijf bevoegd tot het uitvoeren van archeologische opgravingen. Op basis van de uitkomsten van dit inventariserende vooronderzoek(en) beslist de gemeente of de archeologische waarden in voldoende mate zijn vastgesteld. Indien hierbij archeologische waarden worden aangetroffen, dienen deze veilig gesteld te worden door het opgraven van de aanwezige archeologische resten. Het besluit hierover ligt bij de gemeente.

Gezien de relatief geringe omvang van het plangebied raden wij bovendien aan de mogelijkheid tot een directe doorstart naar een opgraving op te nemen in het PvE voor de proefsleuven. Direct na aanleg van de proefsleuven vindt dan overleg plaats met de gemeente en de ODZOB over het nemen van een selectiebesluit. Doel van het overleg is te beslissen of een doorstart naar een opgraving noodzakelijk is. De plaats van de opgravingsput(ten) ten behoeve van een eventuele optionele fase wordt naar bevind van zaken bepaald. Indien nodig worden ook aanvullende onderzoeksvragen geformuleerd. Dit alles wordt genotuleerd en vastgelegd in een document dat ondertekend wordt door het bevoegd gezag (selectiebesluit en aanvulling op PvE).

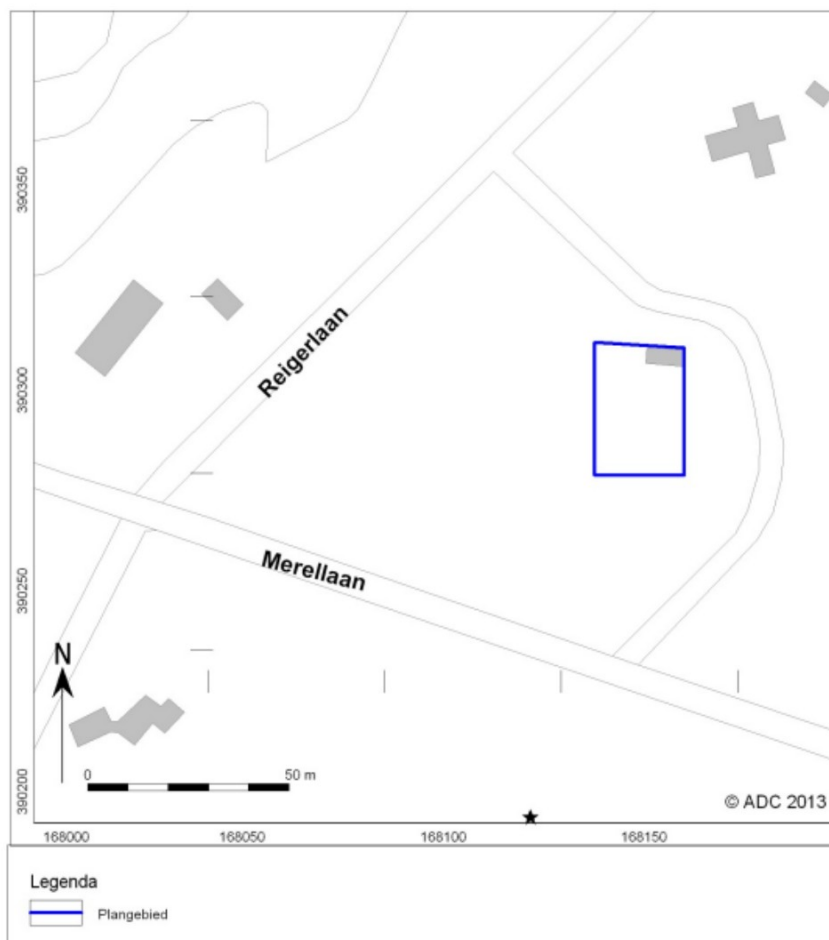
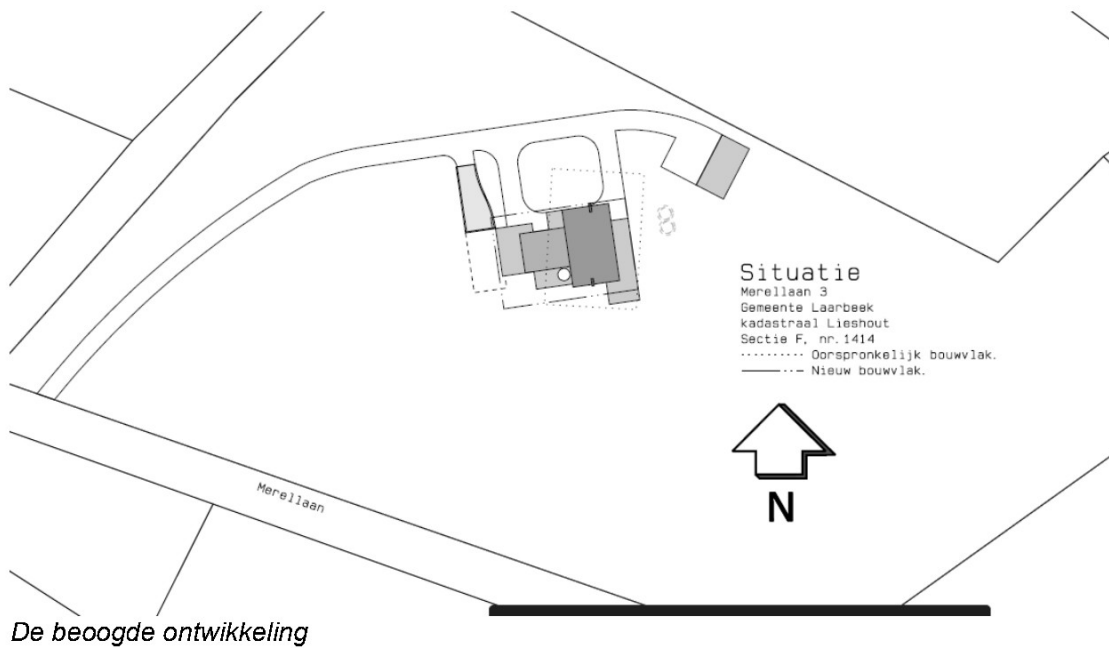
¹ Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek [redacted] te [redacted] (Econsultancy), auteur [redacted] 31 oktober 2019.

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

Beoordeling archeologisch vooronderzoek

te

Het door ADC in 2013 onderzochte deel van het huidige plangebied.